

СТАЛИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ОЦІНКИ

к.е.н. Бараннік В.О.

Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень в м. Дніпропетровську

Один із основних напрямків забезпечення сталого розвитку пов'язаний з формуванням системи кількісно-якісної оцінки стану об'єкта що досліджується.

На сьогоднішній день в якості основного підходу до проведення такої оцінки можна визначити *індикативний* аналіз, який полягає в розробці системи критеріальних показників (індикаторів) розвитку, які відображають певні основні кількісно-якісні властивості об'єкту та динаміку їх зміни. Серед робіт, присвячених питанням оцінки та аналізу сталого розвитку регіонів України можна відзначити роботи Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку [1].

В загальному плані вище визначена система розраховує *індекс сталого розвитку* – інтегровану оцінку стану системи, яка враховує сумісно усі три виміри сталого розвитку, і, тим самим, відображає взаємозв'язок між трьома нероздільними сферами розвитку суспільства, економічною, екологічною та соціальною. В той же час, необхідно відмітити і певні складнощі даного методологічного підходу: по-перше, розрахунок загального індексу сталого розвитку на основі інших (також інтегрованих) індексів (екологічного, економічного та соціально-інституціонального) дуже важко інтерпретується (які ж саме фактори та явища і в якому ступені впливають на рівень сталого розвитку); по-друге, даною методологією не визначаються наявні зв'язки та взаємозв'язки між окремими складовими (індексами) розвитку.

Ще одна, достатньо розповсюджена, методологія оцінки сталого розвитку пов'язана з розрахунками окремих потенціалів розвитку (природного, соціального або людського та виробничого). В якості прикладу можна навести роботи Ради по вивченню продуктивних сил України з оцінки природного потенціалу України та окремих її регіонів [2-3]. Не зважаючи на достатньо просте інтерпретування основних складових потенціалу розвитку (національне багатство країни), динаміка зміни основних складових потенціалів і, що найголовніше, взаємозв'язки його окремих складових в достатній мірі не досліджені.

Автором пропонується власний – квазідинамічний підхід до оцінки рівня сталого розвитку держави чи окремих її регіонів. Даний підхід базується на методології оцінки різних видів потенціалів розвитку (економічного, екологічного чи природного, соціального або людського тощо) та їх спільних часток і був запропонований для проведення кількісних оцінок рівня безпеки (енергетичної й економічної) [4]. Даний метод полягає в розділі основних складових безпеки на кількісні показники – потенціал визначеної сфери безпеки (потенціал складових безпеки) та якісні – стан захисту певного національного інтересу. В той же час, аналіз тенденцій динаміки зміни достатньо статичного рівня безпеки та його основних складових, складу основних показників та індикаторів сталого розвитку, концептуальних поглядів на сам сталий розвиток (визначення його основних складових: екологічної, економічної та соціальної) дозволяють використати даний підхід і для кількісно-якісних оцінок рівня сталого розвитку.

Концептуальну основу оцінки рівня сталого розвитку регіону, як і в випадку з оцінкою рівня безпеки, складає передбачення, що загальний інтегральний рівень сталого розвитку буде складатися з добутку двох складових: кількісного рівня певного потенціалу й якісного рівня його стану. Але, на відміну від оцінок рівня безпеки, оцінка рівня сталого розвитку передбачає певну динаміку зміни його основних складових, а саме – зростання економічної складової (потенціалу) розвитку не повинно відбуватися за рахунок зменшення екологічного (природного) або соціального потенціалів.

Таким чином, відповідність динаміки зміни основних трьох складових розвитку (економічної, екологічної та соціальної) відповідній динаміці сталого розвитку і буде визначати рівень сталого розвитку. В той же час, окрім виключно кількісних змін відповідних потенціалів, важливе значення надається і якісним змінам (наприклад, якість оточуючого навколишнього середовища, соціальна справедливість, нерівномірність добробуту тощо). В загальному плані, вони враховуються в квазідинамічній моделі, але практична реалізація таких можливостей ще попереду.

1. Аналіз сталого розвитку регіонів України [Електронний ресурс] / Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку, режим доступу: <http://www.wdc.kpi.ua/uk/services/ukraine-sd>

2. Україна: прогноз розвитку продуктивних сил / С. І. Дорогунцов, Б. М. Данилишин, Л. Г. Чернюк та ін. — К.: РВПС України НАН України, 1998. — Т. 1. — 163 с.

3. Україна: прогноз розвитку продуктивних сил / С. І. Дорогунцов, Б. М. Данилишин, Л. Г. Чернюк та ін. — К.: РВПС України НАН України, 1998. — Т. 2. — 117 с.

4. Бараннік В.О. Економічна безпека держави та основні її складові: нові підходи до оцінки інтегрального рівня / Матеріали I-ої Міжнародній науково-практичній конференції "Ділове та державне адміністрування" 27-29 квітня 2011 р., Луганськ – Слов'янськ. – Луганськ: ІПП Ільков В.Г., 2011. – 466 с. (С.205 – 211)